

(คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ โดยกองสนธิสัญญา กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย)

ปาฐกถา “สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร”
เกี่ยวกับกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๑๑

“การดำรงไว้ซึ่งความเป็นมนุษย์ในสงครามร่วมสมัย”

โดยนางมียานา สปอลยาริช เอ็กเกอร์

วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๘
ณ วิเทศสโมสร กระทรวงการต่างประเทศ

ใต้ฝ่าละอองพระบาท

ท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย

สุภาพสตรีและสุภาพบุรุษ

ข้าพระพุทธเจ้าสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ใต้ฝ่าละอองพระบาททรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพระพุทธเจ้า
ได้มีโอกาสมากล่าวปาฐกถาในงานอันทรงคุณค่ายิ่งนี้ และดิฉันรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้อยู่ต่อหน้าทุกท่าน
ในวันนี้

ในยามวิกฤต ความมุ่งมั่นของสภากาชาดไทยในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมเป็นสิ่งที่น่าชื่นชมอย่างยิ่ง
และดิฉันขอขอบคุณในความทุ่มเทของทุกท่าน ดิฉันรู้สึกซาบซึ้งในความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนที่มีมา
ยาวนานในการรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉิน และส่งเสริมการคุ้มครองพลเรือนในสถานการณ์การขัดกันทางอาวุธ

ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระราชนุญาตแสดงความชื่นชมใต้ฝ่าละอองพระบาท และกระทรวง
การต่างประเทศ รวมถึงสภากาชาดไทย ที่ได้ร่วมกันจัดตั้งและสืบสานเวทีแห่งนี้ ซึ่งเป็นหนึ่งในเวทีที่ดำเนินมา
อย่างยาวนานที่สุด เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์แห่งสงครามแก่สาธารณชน

ตลอดระยะเวลากว่า ๒๐ ปีที่ผ่านมา งานปาฐกถาอันทรงเกียรตินี้ได้สะท้อนถึงความมุ่งมั่นอย่างต่อเนื่อง
ในการส่งเสริมกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ สนับสนุนการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างผู้เชี่ยวชาญ
ระดับนานาชาติกับสังคมไทย และดำรงไว้ซึ่งคุณค่าแห่งมนุษยธรรมที่ยึดถืออยู่ในอนุสัญญาเจนีวา

พลังของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศจะเพิ่มพูนขึ้นตามระดับความตระหนักรู้ของสาธารณชน
ถึงความสำคัญของกฎหมายดังกล่าว และขึ้นอยู่กับผู้นำของประเทศว่าจะให้น้ำหนักทางการเมืองกับ
กฎหมายนี้เพียงใด

การแสดงปาฐกถาเช่นนี้จึงมีบทบาทสำคัญในการรักษาพลังแห่งการคุ้มครองของกฎเกณฑ์แห่งสงครามให้ฝังแน่นอยู่ในจิตสำนึกของสาธารณชน การให้ความสำคัญกับอนุสัญญาเจนีวาเป็นสิ่งสำคัญในช่วงเวลาที่สงครามกำลังแพร่ขยายมากขึ้น และเมื่อกฎหมายระหว่างประเทศรวมถึงสนธิสัญญาพหุภาคีกำลังเผชิญแรงกดดันอย่างหนัก

ในวันนี้เราจึงไม่อาจเพิกเฉยต่อความจริงที่ว่า **“เราอยู่ในทศวรรษที่ถูกนิยามด้วยสงคราม”**

ปัจจุบัน คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศได้จำแนกสถานการณ์ที่เข้าข่ายเป็นการขัดกันทางอาวุธได้ประมาณ ๑๓๐ กรณี ซึ่งมากกว่าที่เราเคยบันทึกไว้เมื่อปีที่แล้ว และมากกว่าทุกทศวรรษก่อนหน้านี้ อย่างมีนัยสำคัญ

แม้จำนวนประเทศที่ประสบกับการขัดกันทางอาวุธจะยังคงค่อนข้างคงที่ แต่จำนวนความขัดแย้งที่เกิดขึ้นพร้อมกันหรือความขัดแย้งที่ปะทุรุนแรงขึ้นใหม่ภายในประเทศเหล่านั้นกลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ความขัดแย้งจำนวนมากเหล่านี้เป็นความขัดแย้งที่ยืดเยื้อ และมักดำเนินต่อเนื่องยาวนานหลายชั่วอายุคน

สงครามในปัจจุบันมีลักษณะสำคัญ ได้แก่ การทำสงครามแบบพันธมิตร (coalition warfare) การกระจายตัวของกลุ่มติดอาวุธ และการมีพลเรือนหลายล้านคนที่ต้องใช้ชีวิตอยู่ภายใต้การควบคุมของกลุ่มติดอาวุธที่ไม่ใช่รัฐ

ยิ่งกว่านั้น ทศวรรษนี้กำลังประสบกับการเพิ่มขึ้นของการขัดกันทางอาวุธระหว่างรัฐ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งใหญ่ ความเป็นพันธมิตรที่ไม่ชัดเจน และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ซึ่งเมื่อรวมกันแล้ว ก็จะทำให้ความเสี่ยงต่อการเกิดความขัดแย้งที่มีความรุนแรงในระดับสูงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบทางมนุษยธรรมอย่างร้ายแรง

เมื่อสงครามเพิ่มจำนวนขึ้น และความแตกแยกทางภูมิรัฐศาสตร์ทวีความรุนแรงขึ้น การเคารพต่อกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศก็ตกอยู่ในภาวะวิกฤต และพร้อมกันนั้น ความเป็นมนุษย์ของเราที่มีร่วมกันก็อยู่ในภาวะวิกฤตเช่นกัน การขัดกันทางอาวุธได้กลายเป็นปัจจัยหลักเพียงประการเดียวที่ก่อให้เกิดความต้องการด้านมนุษยธรรมมากที่สุด ความทุกข์ทรมานจำนวนมากเหล่านี้อาจหลีกเลี่ยงได้ หากมีการเคารพกฎเกณฑ์ของสงครามมากกว่านี้

คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศปฏิบัติงานอยู่ในแนวหน้าของความขัดแย้งทั่วโลก เรารู้จักสงครามอย่างลึกซึ้ง และในแต่ละวัน เราได้เห็นร่องรอยบาดแผลที่สงครามฝากไว้ในชีวิตของผู้คน ครอบครัว และชุมชนทั้งหลาย

ใน**เมียนมา** สถานการณ์ด้านมนุษยธรรมยังคงเลวร้ายจากความขัดแย้งที่ยืดเยื้อมาหลายทศวรรษ และยิ่งแย่ลงจากแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ในเดือนมีนาคมของปีนี้ โดยการสู้รบยังคงดำเนินอยู่ และในบางพื้นที่กลับทวีความรุนแรงมากขึ้น ในขณะเดียวกัน ข้อจำกัดในการเดินทางของประชาชนและการลำเลียงสินค้ายังคงเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงบริการพื้นฐานของชุมชนจำนวนมาก เช่น ในรัฐยะไข่

ไม่มีพื้นที่ใดในกาชาที่ปลอดภัยอีกต่อไป สิ่งที่เราได้เห็นที่นั่น ได้เลยจุดที่มาตรฐานทางกฎหมายหรือศีลธรรมใดจะยอมรับได้ พลเรือนถูกสังหารและได้รับบาดเจ็บในบ้านของตนเอง บนเตียงในโรงพยาบาล และระหว่างที่ออกไปหาอาหารและน้ำ เด็ก ๆ กำลังล้มตายเพราะขาดแคลนอาหารประทังชีวิต ดินแดนทั้งหมดได้ถูกทำลายจนเหลือเพียงซากปรักหักพัง สงครามที่ดำเนินไปอย่างไม่เลือกเป้าหมาย รวมถึงการจำกัดความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมอย่างสุดโต่ง ได้ทำให้สภาพความเป็นอยู่ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ และปราศจากศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ขณะเดียวกัน ตัวประกันยังคงถูกควบคุมตัวอยู่ ทั้งที่กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศห้ามการจับตัวประกันอย่างชัดเจน

การโจมตีด้วยโดรนและขีปนาวุธในวงกว้างในสถานการณ์การขัดกันทางอาวุธระหว่างประเทศระหว่างรัสเซียกับยูเครนกำลังคร่าชีวิตและทำให้พลเรือนที่ม่ายอยู่ห่างจากแนวปะทะได้รับบาดเจ็บ โครงสร้างพื้นฐานของพลเรือนถูกทำลาย คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศได้รับรายงานบุคคลสูญหายทั้งที่เป็นพลทหารและพลเรือนแล้วกว่า ๑๔๖,๐๐๐ คน ณ สิ้นเดือนกรกฎาคม

ในซูดาน พลเรือนต้องเผชิญกับฝันร้ายที่ไม่สิ้นสุด ทั้งความตาย การทำลายล้าง และการพลัดถิ่น

และหลังจากสงครามที่ยาวนานเกือบสี่ทศวรรษในอัฟกานิสถาน พลเรือนยังคงถูกหลอกหลอนจากภัยของทุ่นระเบิด สรรพาวุธระเบิดตกค้างที่ยังไม่ระเบิด และอุปกรณ์ระเบิดแสวงเครื่องที่ถูกทิ้ง

สถานการณ์ในซีเรียสะท้อนให้เห็นถึงหนึ่งในผลพวงอันน่าเศร้าใจและยาวนานที่สุดของความขัดแย้งที่ยืดเยื้อ นั่นคือ ชะตากรรมที่ยังไม่คลี่คลายของผู้สูญหาย โดยคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศได้ขึ้นทะเบียนผู้สูญหายแล้วกว่า ๓๖,๐๐๐ คน ซึ่งตัวเลขผู้สูญหายนั้นจะเป็นเพียงเศษเสี้ยวของจำนวนจริงเท่านั้น หากคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศสามารถเข้าถึงสถานที่กักคุม (places of detention) ทั้งหมดได้อย่างต่อเนื่องตลอดช่วงเวลาของความขัดแย้ง หลายกรณีก็อาจได้รับการคลี่คลาย หรืออาจป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นได้ กระทั่งทุกวันนี้ โครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เช่น ระบบจ่ายน้ำและไฟฟ้า ยังคงเผชิญความเสี่ยงที่จะล่มสลายโดยสิ้นเชิง และในขณะเดียวกัน ความรุนแรงล่าสุดในเมืองซเวด้า (Sweida) และทางตอนใต้ของซีเรีย ยิ่งตอกย้ำให้เห็นว่า เส้นทางสู่สันติภาพของประเทศประมาทเพียงใด และการปะทะสามารถปะทุขึ้นได้อย่างรวดเร็วเพียงใด

ขอบเขตของความทุกข์ทรมานที่มนุษย์ต้องเผชิญ ไม่ว่าจะในกาชา เมียนมา ยูเครน ซูดาน อัฟกานิสถาน ซีเรีย และในอีกหลายสิบประเทศทั่วโลก จำต้องไม่ถูกยอมรับว่าเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ความสูญเสียเหล่านี้ไม่ใช่เพียงผลพวงอันโศกเศร้าจากสงคราม หากแต่เป็นผลจากความล้มเหลวอย่างร้ายแรงในการธำรงไว้ซึ่งกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

ความสูญเสียเหล่านี้ก็คือผลจากความล้มเหลวทางการเมือง

เมื่อใดที่สงครามมีการดำเนินการสู้รบด้วยสภาวะความคิดที่ว่า “ต้องชนะให้ได้เท่านั้น” หรือ “เพราะเราทำได้” ความคิดที่ยอมให้ใช้ความรุนแรงโดยไม่ยึดหลักกฎหมายก็จะเริ่มหยั่งรากลึก กฎหมายนี้จะถูกตีความบิดเบือน

เพื่อหาข้ออ้างในการเข่นฆ่า มากกว่าที่จะใช้เพื่อยับยั้ง อนุสัญญาเจนีวาถูกสร้างขึ้นมาเพื่อยับยั้งความทุกข์ทรมานและความตายอันไร้เหตุผลโดยเฉพาะ

เมื่อการสู้รบเกิดขึ้นแบบไม่เลือกเป้าหมาย และไม่มีใครควบคุมความรุนแรงได้ ผลลัพธ์ที่ตามมาคือความหายนะ ความตายและการทำลายจะกลายเป็นเรื่องปกติ แทนที่จะเป็นสิ่งที่ควรยับยั้ง

ในโลกยุคใหม่ที่เชื่อมโยงกันแบบไร้พรมแดน ความรุนแรงที่ไร้การควบคุมจะไม่หยุดอยู่แค่เพียงสนามรบเดียว หากแต่จะส่งแรงกระเพื่อมกว้างออกไป การปล่อยให้เกิดการรุกรานในความขัดแย้งหนึ่ง ก็เท่ากับเป็นการส่งสัญญาณให้กองทัพ กลุ่มติดอาวุธที่ไม่ใช่รัฐ และพันธมิตรของพวกเขาในที่อื่น ๆ เข้าใจว่า พฤติกรรมเหล่านี้เป็นสิ่งที่โลกยอมรับได้

ยิ่งความขัดแย้งทวีความรุนแรงขึ้นเท่าใด **การใช้ข้อมูลข่าวสารเป็นอาวุธ** (weaponization of information) ก็ยิ่งเพิ่มขึ้นเท่านั้น ทุกวันนี้สงครามไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในสมรภูมิ แต่ยังปะทุอยู่ในโลกดิจิทัล ที่ซึ่งการบิดเบือนข้อเท็จจริงและวาทกรรมชั่วถูกใช้เพื่อปลุกปั่นความเกลียดชัง ลดทอนความเป็นมนุษย์ และสร้างความชอบธรรมให้กับความรุนแรง

เหตุการณ์เลวร้ายในประวัติศาสตร์ล้วนมีรากเหง้าร่วมกันคือ “การลดทอนความเป็นมนุษย์” ของผู้อื่น เมื่อเราปลดเปลื้องความเป็นมนุษย์ออกจากผู้ใด ก็เท่ากับเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ทำให้การทรมาน การล่วงละเมิด และการเข่นฆ่าอย่างไร้เหตุผล กลายเป็นสิ่งที่ยอมรับได้

ไม่มีสิ่งที่เรียกว่า “สัตว์มนุษย์” (human animal) ไม่มีประชาชนหรือดินแดนใดที่ควร “ถูกลบให้หายไปจากผืนแผ่นดินโลก”

ในโลกที่อัลกอริทึมมีบทบาทในการกำหนดทิศทางของสังคมมากขึ้นเรื่อย ๆ ภัยของวาทกรรมที่เป็นอันตรายสามารถแพร่กระจายได้รวดเร็วอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน และก่อให้เกิดผลที่เป็นอันตรายในโลกแห่งความเป็นจริง

เราพบเห็นอยู่เสมอว่า คำพูดที่ลดทอนความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น ในที่สุดก็นำไปสู่ความเป็นจริงอันน่าสยดสยองสำหรับผู้ที่ต้องใช้ชีวิตท่ามกลางสงคราม ความเกลียดชังที่กัดกินอยู่ในถ้อยคำเหล่านั้นทำให้คนหมดความเห็นอกเห็นใจต่อกัน และเปิดทางให้ความอหังการแบ่งบานได้โดยง่าย ความทารุณอย่างไร้เหตุผลกลับกลายเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ หรือที่เลวร้ายไปกว่านั้นคือ ทำให้ดูเหมือนเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

ใต้ฝ่าละอองพระบาท

ท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย

เรากำลังอยู่ในยุคที่โลกไม่เพียงเผชิญกับภาวะสงคราม แต่ยังเตรียมพร้อมสำหรับสงครามที่จะมีมากขึ้น งบประมาณด้านการทหารของโลกพุ่งสูงเป็นประวัติการณ์ รัฐต่าง ๆ ในหลายภูมิภาคต่างก็เร่งสะสมอาวุธ ยุทโธปกรณ์ ปรับปรุงกองกำลังให้ทันสมัย และกลับมาติดอาวุธอีกครั้ง ราวกับว่าสงครามเป็นความแรงด่วน

ในฐานะประธานขององค์กรที่รับมือกับผลกระทบอันโหดร้ายของการขัดกันทางอาวุธ ความรับผิดชอบแรก
ของดินคือ การส่งเสริมให้รัฐต่าง ๆ ลดระดับความตึงเครียด และไม่นำพาโลกไปสู่สงครามที่ไร้ขอบเขต

**ดิฉันมีหน้าที่ในการย้ำเตือนรัฐทั้งหลายว่า การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับความขัดแย้งอย่างมี
ความรับผิดชอบ มีอรรถประโยชน์จากอำนาจของอาวุธเพียงลำพัง หากแต่จำต้องอาศัยการลงทุนลงแรง
อย่างต่อเนื่องในกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศในยามสงบ เพื่อให้มั่นใจว่าจะสามารถปฏิบัติตามได้
ในยามสงคราม**

ความตึงเครียดที่ปะทุขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ระหว่างไทยกับกัมพูชาตอกย้ำให้เห็นว่า การเตรียมพร้อมในลักษณะนี้
มีความสำคัญเพียงใด และชี้ให้เห็นว่า การสู้รบสามารถนำไปสู่ผลกระทบด้านมนุษยธรรมต่อพลเรือนได้
อย่างรวดเร็วเพียงใด

การเตรียมพร้อมดังกล่าวรวมถึงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ทหารเกี่ยวกับหลักการของกฎหมายมนุษยธรรม
ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเรื่องการคุ้มครองพลเรือนในระหว่างการสู้รบ หรือการปฏิบัติต่อผู้ถูกกักคุม
(detainees) เป็นต้น ตลอดจนการวางแผนปฏิบัติการโดยละเอียด และการกำหนดกฎการปะทะที่สอดคล้อง
กับพันธกรณีซึ่งระบุไว้ในอนุสัญญาเจนีวา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการขัดกันทางอาวุธระหว่างรัฐ

พันธกรณีตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศในยามสงครามนั้นมีความเคร่งครัด รัฐต่าง ๆ จะต้องไม่เพียง
เข้าใจข้อกำหนดเหล่านี้เท่านั้น แต่จะต้องเตรียมระบบและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เพื่อให้สามารถนำ
ข้อกำหนดเหล่านี้ไปปฏิบัติได้อย่างทันท่วงทีเมื่อเกิดสงครามขึ้น

ตัวอย่างเช่น ในสถานการณ์การขัดกันทางอาวุธระหว่างประเทศ เชลยศึก (prisoners of war) และพลเรือน
ที่ถูกกักกัน (interned civilians) จะได้รับการคุ้มครองตามอนุสัญญาเจนีวาฉบับที่สามและสี่ รัฐต้องวางแผนที่จะ
จัดตั้งค่ายกักกัน (internment camps) โดยต้องมีมาตรฐานขั้นต่ำในการจัดหาที่พักอาศัย การสุขาภิบาล
อาหาร น้ำ และการดูแลทางการแพทย์

การจัดเตรียมสถานที่ที่จะต้องแยกชายหญิงออกจากกัน และแยกผู้เยาว์ออกจากผู้ใหญ่ เว้นแต่จะอยู่กับสมาชิก
ในครอบครัว ภายใต้กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศยังกำหนดอีกว่า บุคคลทุกคนที่ถูกกักคุม (detained)
หรือถูกกักกัน (interned) อันเนื่องมาจากการขัดกันทางอาวุธระหว่างประเทศ จะต้องได้รับสิทธิ
ให้คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศเข้าเยี่ยมเพื่อเฝ้าติดตามสภาพความเป็นอยู่

บุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง (protected persons) ซึ่งตกอยู่ในความดูแลของฝ่ายตรงข้าม ต้องได้รับอนุญาต
ให้สามารถติดต่อกับครอบครัวได้ และจะถูกควบคุมตัวได้จนกว่าสถานการณ์การสู้รบสิ้นสุดลงเท่านั้น
หลังจากนั้นจะต้องได้รับการส่งตัวกลับประเทศ ณ จุดนี้เองที่พันธกรณีสำคัญประการหนึ่งของกฎหมาย
มนุษยธรรมระหว่างประเทศเข้ามามีบทบาท อันได้แก่ การจัดตั้งสำนักงานสนเทศ (National Information
Bureaus: NIBs)

สำนักงานเหล่านี้จะต้องส่งต่อข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองที่ถูกกักกัน กักคุม เจ็บป่วย เสียชีวิต หรือ

สูญหาย ให้กับสมาคมบรรเทาทุกข์เชลยศึก (Central Tracing Agency: CTA) ของคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ ซึ่งจะช่วยให้เราสามารถถ่ายทอดข้อมูลดังกล่าวไปยังอีกฝ่ายหนึ่ง และต่อเนื่องไปยังครอบครัวของบุคคลเหล่านั้นได้ สำหรับเชลยศึกและพลเรือนที่ถูกกักกัน (civilian internees) ประเทศที่กักคุม (detaining power) จะต้องออก**บัตรแจ้งการจับกุม** (capture cards) และส่งต่อไปยังสมาคมบรรเทาทุกข์เชลยศึกและครอบครัว

กลไกเหล่านี้ไม่ใช่สิ่งที่จะสามารถนำเข้ามาปรับใช้ได้ทันทีเมื่อเกิดสงครามขึ้น ตั้งแต่การจัดทำบัตรแจ้งการจับกุม ไปจนถึงการติดตามผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วย และผู้เสียชีวิต สำนักงานสนเทศถือเป็นกลไกบริหารการจัดการข้อมูลที่มีความซับซ้อน ดังนั้น การจัดตั้งที่ล่าช้าจะไม่เพียงนำไปสู่ความเสี่ยงในการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อมนุษย์อย่างแท้จริง นั่นก็คือ การที่ผู้คนจะสูญหายและไม่มีใครสามารถติดตามได้

กลไกดังกล่าวเหล่านี้ยังมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการขจัดอุปสรรคต่อสันติภาพและการปรองดอง สำนักงานสนเทศถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการติดตามผู้สูญหาย ตลอดจนให้ข้อมูลซึ่งสามารถนำไปใช้เพื่อการส่งตัวเชลยศึกและการส่งศพทหารกลับคืนสู่มาตุภูมิ

หากสงครามเกิดขึ้นในดินแดนของรัฐเอง รัฐจำเป็นต้องเตรียมระบบสาธารณสุขให้พร้อมเพื่อรองรับผู้บาดเจ็บจำนวนมากจากสงคราม และรับมือกับการบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง ควบคู่ไปกับการให้บริการด้านสาธารณสุขที่ยังคงต้องดำเนินอยู่ตามปกติ

การเสริมสร้างศักยภาพด้านนิติเวชและการจัดการศพเป็นสิ่งที่จำต้องทำ เพื่อให้มั่นใจได้ว่าจะสามารถพิสูจน์อัตลักษณ์ของผู้เสียชีวิตได้ และปฏิบัติต่อผู้เสียชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี ทั้งนี้ เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้คนสูญหายแม้ว่าจะเสียชีวิตแล้วก็ตาม

เราต่างทราบดีว่า กองทัพหลายประเทศกำลังเตรียมพร้อมสำหรับการเผชิญหน้าทางทหาร แต่ท่ามกลางการเตรียมพร้อมเหล่านั้น รัฐก็จำเป็นต้องเตรียมรับมือกับผลกระทบทางมนุษยธรรมที่จะตามมาจากความขัดแย้งขนาดใหญ่และรุนแรงด้วยเช่นกัน ซึ่งการเตรียมพร้อมเช่นว่านี้ ต้องเริ่มต้นจากการลงทุนลงแรง**ในกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างจริงจัง และไม่ใช่เริ่มหลังจากการสู้รบเกิดขึ้นแล้ว แต่ต้องเริ่มเลยตั้งแต่ตอนนี้**

กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศไม่ใช่เรื่องนามธรรม และไม่ใช่ประเด็นที่มีไว้ให้บรรดานักกฎหมายมาอภิปรายกันในที่ประชุม หากแต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสันติภาพและเสถียรภาพ ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ

ถ้าคุณจะลงทุนกับการป้องกันประเทศ คุณก็ต้องจัดสรรงบประมาณสำหรับกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศด้วยเช่นกัน

ใต้ฝ่าละอองพระบาท

ท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย

เรากำลังเห็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในวิธีการสู้รบในสงคราม ในขณะที่รัฐต่าง ๆ ลงแข่งขันกันในสงคราม
สะสมอาวุธแห่งศตวรรษที่ ๒๑ เราจำเป็นต้องตั้งคำถามว่า กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ
จะสามารถใช้กับเทคโนโลยีที่กำลังพัฒนาอย่างรวดเร็วเหล่านี้ได้อย่างไร และรัฐต้องคำนึงถึงปัจจัยใดบ้าง
เมื่อจะลงทุนในระบบอาวุธสมัยใหม่

โดรน ซึ่งมีต้นทุนต่ำและสามารถผลิตได้จำนวนมาก กำลังกลายเป็นหนึ่งในอาวุธที่นิยามการขัดกันทางอาวุธ
สมัยใหม่ การใช้งานอย่างแพร่หลายของโดรนกำลังเปลี่ยนแปลงแนวปะทะ และพลิกโฉมสนามรบ

โดรนไม่ได้เป็นอาวุธต้องห้ามภายใต้กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม เช่นเดียวกับอาวุธ
ทุกชนิด การใช้งานต้องสอดคล้องกับกฎเกณฑ์แห่งสงคราม (rules of war) อย่างเคร่งครัด การใช้โดรนที่มี
ระบบความละเอียดต่ำ การใช้โดรนที่ควบคุมโดยระบบแอนะล็อก และการที่ผู้ควบคุมโดรนขาดการฝึกอบรม
โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของโดรนแบบมุมมองบุคคลที่หนึ่ง (first-person view drones) ที่มีราคาถูก
ก่อให้เกิดข้อกังวลอย่างมากเกี่ยวกับความสามารถในการการแยกแยะเป้าหมายทางทหารออกจากพลเรือน

แม้ผู้ควบคุมโดรนจะอยู่ห่างไกลจากพื้นที่การสู้รบ ก็ยังต้องรับผิดชอบอยู่ดี ผู้ควบคุมโดรนและผู้บังคับบัญชา
ของพวกเขา ยังคงต้องรับผิดชอบตามกฎหมายต่อผลจากการกระทำของตน เช่นเดียวกับพลรบอื่น

หากปราศจากการกำกับดูแลที่เข้มงวดและกลไกรับผิดชอบที่เข้มแข็ง การแข่งขันสะสมอาวุธโดรนจะยิ่งเพิ่มมากขึ้น
ผู้เล่นจำนวนมากขึ้นจะหันมาใช้โดรนเพิ่มขึ้น ขณะที่มาตรการป้องกันกลับถอยหลังจนตามไม่ทัน ในที่สุด
ผลกระทบด้านมนุษยธรรมก็จะรุนแรงยิ่งขึ้นและแผ่ขยายวงกว้างเป็นทวีคูณ

เมื่อโดรนพัฒนาไปสู่ระดับที่สามารถทำงานได้ด้วยตัวเองมากยิ่งขึ้น ก็จะเกี่ยวพันกับการพัฒนาอาวุธอีกชนิดหนึ่ง
ที่น่ากังวลอย่างยิ่ง นั่นก็คือ **“ระบบอาวุธอัตโนมัติ”** (autonomous weapons systems)

อาวุธเหล่านี้เมื่อถูกเปิดใช้งาน ก็จะสามารถเลือกเป้าหมายและใช้กำลังสังหารได้โดยไม่ต้องมีการควบคุมของ
มนุษย์แม้แต่หน่อย สถานการณ์เช่นนี้ก่อให้เกิดข้อกังวลอย่างลึกซึ้ง ทั้งในมิติด้านมนุษยธรรม กฎหมาย จริยธรรม
และความมั่นคง

การตัดสินใจเกี่ยวกับความเป็นความตายไม่ควรถูกปล่อยให้ เป็นหน้าที่ของระบบเซนเซอร์หรืออัลกอริทึม
การที่มนุษย์จะต้องเป็นผู้ควบคุมการใช้กำลังเสมอเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการรักษาไว้ซึ่ง **“หลักของความรับผิดชอบ”**
ได้ในภาวะสงคราม เครื่องจักรที่มีอำนาจในการปลิดชีวิตโดยปราศจากการควบคุมของมนุษย์ ควรถูกห้ามตาม
กฎหมายระหว่างประเทศ

ระบบอาวุธอัตโนมัติที่ไม่สามารถคาดเดาผลกระทบที่จะเกิดได้ ควรถูกห้ามใช้อย่างเด็ดขาด เช่น การอนุญาต
ให้ใช้ระบบอาวุธอัตโนมัติที่ควบคุมโดยอัลกอริทึมจากการเรียนรู้ของเครื่อง (machine-learning algorithms)
ซึ่งหมายถึงโปรแกรมที่สามารถพัฒนาตนเองโดยอัตโนมัติโดยปราศจากการกำกับของมนุษย์ เป็นเรื่องที่ยอันตราย
เกินจะยอมรับได้

การจัดทำตราสารที่มีผลผูกพันทางกฎหมายฉบับใหม่จึงจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อสามารถกำหนดข้อห้ามและข้อจำกัดที่ชัดเจนเกี่ยวกับระบบอาวุธอัตโนมัติ โดยหากไม่มีตราสารนี้ ก็เท่ากับว่าเรากำลังปล่อยให้คนรุ่นหลังต้องตกอยู่ในโลกที่เครื่องจักรต่าง ๆ เป็นผู้ตัดสินว่าใครควรอยู่หรือตาย และหลักของความรับผิดชอบก็จะถูกกัดกร่อนลงอย่างน่ากลัว

นอกจากนี้ เรายังอยู่ในยุคที่สมรรถนะได้จำกัดอยู่แค่ในทางกายภาพ แต่ยังครอบคลุมถึงโลกดิจิทัลอีกด้วย **ปฏิบัติการไซเบอร์** (cyber operations) ถูกนำมาใช้แล้วเพื่อโจมตีและทำให้ระบบไฟฟ้า ระบบน้ำ โรงพยาบาล และโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ ของพลเรือน หยุดชะงัก ซึ่งหลายครั้งก็เกิดขึ้นไกลจากแนวปะทะ

กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศใช้บังคับกับปฏิบัติการไซเบอร์ เฉกเช่นเดียวกับการทำสงคราม ด้วยแนวทางและวิธีการดั้งเดิม ดังนั้น หลักการแบ่งแยกพลรบกับพลเรือน (distinction) หลักความได้สัดส่วน (proportionality) และหลักการระมัดระวัง (precaution) จะต้องใช้บังคับในพื้นที่ไซเบอร์ (cyberspace) เช่นเดียวกับบนบก

การคุ้มครองพลเรือนต้องถูกปลูกฝังให้เป็นส่วนสำคัญของการทำสงครามดิจิทัล นั้นหมายความว่า คู่สงครามจะต้องให้มนุษย์เป็นผู้กำกับดูแล ละเว้นจากการโจมตีทางไซเบอร์ต่อโครงสร้างพื้นฐานของพลเรือน ตลอดจนลดผลกระทบที่คาดหมายได้ว่าอาจจะเกิดกับพลเรือนและระบบต่าง ๆ ของพลเรือน

กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศยังใช้บังคับกับกิจกรรมทางทหารในอวกาศที่เกี่ยวข้องกับการขัดกันทางอาวุธด้วยเช่นกัน

การทำลายหรือการตัดระบบดาวเทียมให้ใช้งานไม่ได้ อาจก่อให้เกิดผลกระทบด้านมนุษยธรรมที่รุนแรงบนโลก ดาวเทียมซึ่งให้บริการด้านระบบนำทาง การสื่อสาร และการตรวจจักระยะไกลนั้น ได้กลายเป็นกลไกที่ขาดไม่ได้สำหรับการดำเนินชีวิตของพลเรือนบนโลก

องค์กรด้านมนุษยธรรมเองก็จำเป็นต้องพึ่งพาบริการจากดาวเทียมในการเข้าถึงประชาชนผู้ต้องการความช่วยเหลือในระหว่างที่มีการขัดกันทางอาวุธหรือภัยพิบัติ หากไม่มีระบบเหล่านี้แล้ว การให้ความช่วยเหลือเพื่อช่วยชีวิต รวมถึงการฟื้นฟูชุมชนย่อมเป็นไปได้ยากยิ่งขึ้นสำหรับพวกเรา

ในขณะที่รัฐต้องดำเนินการอย่างแข็งขันเพื่อให้แน่ใจว่า เทคโนโลยีอาวุธสมัยใหม่เป็นไปตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ รัฐเองก็ต้องไม่ละเลยความรับผิดชอบของตนที่เกี่ยวกับ**อาวุธแบบดั้งเดิม**ด้วยเช่นกัน

การนำกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศไปสู่การปฏิบัติและการคุ้มครองพลเรือนมิได้เกิดขึ้นเฉพาะในพื้นที่ที่มีความขัดแย้งเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการตัดสินใจของรัฐว่าจะเลือกผลิต สะสม หรือห้ามใช้อาวุธประเภทใดอีกด้วย

ทุกวันนี้ ความมุ่งมั่นของประชาคมโลกในการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลกำลังเริ่มสั่นคลอน เมื่อหลาย ๆ รัฐที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นผู้นำในการลดอาวุธ กลับเริ่มดำเนินการถอนตัวจากอนุสัญญาห้ามทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

การถอนตัวเช่นนี้ไม่เพียงแต่เป็นการถอยหลังทางกฎหมายบนหน้ากระดาน แต่ยังอาจนำไปสู่ความเสี่ยงต่อชีวิต และทำให้ความก้าวหน้าที่ร่วมกันต่อสู้มาหลายทศวรรษต้องถอยหลังไปสู่จุดเดิม

ประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่เป็นภาคีสัญญาห้ามทุ่นระเบิดสังหารบุคคล และเมื่อไทยได้เข้าเป็นภาคีในช่วงปลายทศวรรษ ๑๙๙๐ รัฐบาลไทยก็ได้จัดตั้ง “คณะกรรมการดำเนินงานทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม” (National Mine Action Committee) ขึ้น โดยภายในเวลาเพียงหนึ่งปี ไทยก็ได้ทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลราว ๑๐,๐๐๐ ลูก และในขณะเดียวกัน ก็ได้จัดส่งเจ้าหน้าที่เก็บกู้ทุ่นระเบิดไปปฏิบัติการกิจในพื้นที่เสี่ยงภัย ซึ่งสามารถลดผลกระทบต่อนุชนไปได้อย่างมีนัยสำคัญ จากจำนวนผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต ๓๕๐ ราย ระหว่างปี ๒๕๔๒ (ค.ศ. ๑๙๙๙) ถึง ๒๕๔๔ (ค.ศ. ๒๐๐๑) เหลือเพียง ๒๔ ราย ในปี ๒๕๕๔ (ค.ศ. ๒๐๑๑)

เดือนนี้ยังเป็นวาระครบรอบ ๘๐ ปีของการทิ้งระเบิดปรมาณูที่เมืองฮิโรชิมาและเมืองนางาซากิ ไศกนาฏกรรมที่ยังคงสร้างความทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจให้กับผู้รอดชีวิตตราตรึงทุกวันนี้

ความน่าหวงเกรงคือ อาวุธนิวเคลียร์ในคลังยุทโธปกรณ์ของโลกปัจจุบันนี้มีอำนาจร้ายแรงกว่ามาก ระเบิดที่เคยถูกทิ้งเมื่อครั้งนั้น หากเทียบกับอาวุธในปัจจุบันแล้ว จะถือว่าเป็นเพียงอาวุธนิวเคลียร์ขนาดเล็กเท่านั้น

แต่ในความเป็นจริงแล้ว อาวุธนิวเคลียร์ขนาดเล็กไม่มีอยู่จริง เพราะการใช้อาวุธนิวเคลียร์ไม่ว่าจะในกรณีใด ล้วนถือเป็นความล้มเหลวอย่างหายนะของมนุษยชาติ และจะก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานและการทำลายล้างในระดับที่ไม่มีปฏิบัติการด้านมนุษยธรรมใดสามารถรับมือได้ จึงเป็นที่น่าคลางแคลงใจอย่างยิ่งว่า จะมีอาวุธนิวเคลียร์ใดที่สามารถนำมาใช้ได้โดยไม่ละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

แต่ถึงกระนั้น เรายังคงเห็นการขยายคลังแสงอาวุธนิวเคลียร์อย่างต่อเนื่อง และการข่มขู่ที่จะใช้อาวุธเหล่านี้ อย่างไม่ใส่ใจก็เกิดขึ้นบ่อยครั้งยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม จำนวนรัฐภาคีของสนธิสัญญาว่าด้วยการห้ามอาวุธนิวเคลียร์ ยังคงมีรัฐเข้าเป็นภาคีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยขณะนี้รัฐภาคีจำนวน ๗๓ รัฐ และมีรัฐที่ลงนามในสนธิสัญญาฉบับนี้แล้วจำนวน ๒๕ รัฐ ซึ่งรวมถึงประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่ และหนึ่งในนั้นก็คือประเทศไทย

ท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย

ดิฉันขอถามท่านว่า สังคมและโลกทั้งใบจะเป็นเช่นไร หากเราปล่อยให้ตัวเองถูกรอบงำด้วยความเชื่อที่ว่าผู้แข็งแกร่งเท่านั้นคือผู้ซึ่งถูกผิด หากเราละเลยหลักนิติธรรม แล้วเดินหน้าไขว่คว้าชัยชนะ ไม่ว่าจะต้องแลกด้วยอะไรก็ตาม

กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศมิได้ถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้ยับยั้งสงคราม แต่เพื่อใช้ยับยั้งความป่าเถื่อนในการทำสงคราม และความแตกต่างนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง กฎหมายนี้ยอมรับความจริงของการขัดกันทางอาวุธ แต่ในขณะเดียวกันก็ยืนยันด้วยว่า แม้ในสงคราม มนุษย์ธรรมยังคงอยู่ ทั้งในวิธีที่เราปฏิบัติต่อผู้บาดเจ็บ ในวิธีที่เราคุ้มครองพลเรือน และในวิธีที่เราปฏิบัติต่อเชลย สันติภาพสามารถเริ่มต้นได้ในเรือนจำ

การคุ้มครองโรงพยาบาลให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยของผู้บาดเจ็บ ไม่ใช่ความอ่อนแอ

การปกป้องพลเรือนจากการสู้รบ ไม่ใช่ความอ่อนแอ

การเปิดทางให้ความช่วยเหลือที่ช่วยชีวิตเข้าถึงผู้ที่ต้องการ ไม่ใช่ความอ่อนแอ

การปฏิบัติต่อผู้ถูกกักคุมอย่างมีศักดิ์ศรี ไม่ใช่ความอ่อนแอ

สิ่งเหล่านี้คือความเข้มแข็ง

เราต้องใช้ “ความเข้มแข็ง” นี้

เพื่อต่อกรด้วยความอดกลั้นท่ามกลางความโกลาหลของสงคราม

เพื่อต้านทานต่อความเคียดแค้น และอยู่เหนือซึ่งการผูกใจอาฆาต

เพื่อรักษาความเป็นมนุษย์ของเราที่มีร่วมกัน ในยามที่ความขัดแย้งพยายามจะลบเลือนสิ่งนี้ไป

การเคารพกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศจึงเป็นซอฟต์แวร์ที่เป็นรูปธรรม

อิทธิพลของมันไม่ควรถูกประเมินค่าต่ำเกินไป

การยึดมั่นในกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศจะช่วยเสริมสร้างชื่อเสียงของรัฐในเวทีระหว่างประเทศ

รัฐที่ยืนหยัดสนับสนุนกฎเกณฑ์แห่งสงครามและหลักมนุษยธรรมมักมีอิทธิพลในการโน้มน้าวทางการทูตมากขึ้นเป็นผลมาจากการมีซึ่งความเป็นผู้นำด้านคุณธรรมของรัฐเหล่านี้

รัฐคู่พิพาทที่เพิกเฉยต่อกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ย่อมต้องแลกด้วยการสูญเสียความชอบธรรม

ร่องรอยของความโหดร้ายจะยังคงฝังอยู่อีกนานแม้เสียงปืนจะเงียบสงบลงแล้วก็ตาม สิ่งนี้จะเป็นอุปสรรคต่อ

การฟื้นฟูหลังความขัดแย้ง การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ และความร่วมมือระหว่างประเทศ เปรียบเสมือนการเตรียม

“ผืนดินที่อุดมสมบูรณ์” ไว้ให้ความรุนแรงและภัยคุกคามด้านความมั่นคงในอนาคตได้หยั่งรากต่อไปอีก

อย่างไรก็ตาม การคุ้มครองพลเรือนในยามสงครามเป็นสิ่งที่เป็นไปได้

เมื่อใดก็ตามที่พลรบเคารพกฎเกณฑ์แห่งสงคราม

เมื่อใดก็ตามที่พวกเขาละเว้นจากการทำร้ายพลเรือน ปกป้องโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ และดูแลผู้บาดเจ็บ

เมื่อนั้น พวกเขา จะช่วยลดต้นทุนระยะยาวของความขัดแย้ง

เมื่อนั้น พวกเขา จะทำให้การฟื้นฟูหลังสงครามเป็นไปได้

เมื่อนั้น พวกเขา จะชี้แจงไว้ซึ่งโครงสร้างของสังคมที่จำเป็นต่อการสร้างสันติภาพ

ในฐานะประธานคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ ดิฉันได้เห็นกับตา ถึงด้านที่เลวร้ายที่สุดของ

ความเป็นมนุษย์ และในขณะเดียวกัน ความเมตตากรุณา ก็ยังสามารถเปล่งประกายขึ้นมาได้ แม้จะอยู่

ท่ามกลางสถานการณ์ที่มีตมณที่สุด

- ในกาชา คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศได้อำนวยความสะดวกในการปล่อยตัวประกัน ๑๔๘ คน และผู้ถูกกักคุม (detainees) กว่า ๑,๗๐๐ คน ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๖๖ (ค.ศ. ๒๐๒๓)

ซึ่งช่วยให้พวกเขากลับมาอยู่ร่วมกับบุคคลอันเป็นที่รักได้อีกครั้ง ทั้งในอิสราเอล ดินแดนปาเลสไตน์ ที่ถูกยึดครอง และที่อื่น ๆ ซึ่งรวมถึงประเทศไทย

- ในเมียนมา ผู้แทนคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศได้ลงพื้นที่เยี่ยมสถานที่กักกุม (places of detention) ต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบสภาพความเป็นอยู่และการปฏิบัติต่อผู้ถูกกักกุม (detainees) รวมทั้งช่วยให้พวกเขาติดต่อกับครอบครัวได้ ซึ่งในปีนี้ คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศได้เข้าเยี่ยมผู้ถูกกักกุมแล้วหลายพันคน
- คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศได้ช่วยให้ผู้ถูกกักกุมกว่า ๒,๐๐๐ คน สืบเนื่องจากความขัดแย้งในเยเมน ที่ได้รับการปล่อยตัวและเดินทางกลับบ้าน
- พวกเราได้สนับสนุนรัสเซียและยูเครนในการส่งศพทหารที่เสียชีวิตกลับคืนสู่มาตุภูมิมากกว่า ๕๐ ครั้ง โดยล่าสุดเมื่อเดือนมิถุนายนที่ผ่านมา ได้มีปฏิบัติการที่ซับซ้อนซึ่งดำเนินการต่อเนื่องหลายวัน และเกี่ยวข้องกับศพทหารนับพันนาย
- เมื่อต้นปีนี้ ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศได้ช่วยพาคำลั่งพลที่ถูกปลดอาวุธของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก ๑,๓๐๐ นาย และครอบครัวของพวกเขา เดินทางจากเมืองโกมาไปยังกรุงกินชาซา จากนั้น เมื่อเดือนกรกฎาคม มีการลงนามปฏิญญาระหว่างรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโกกับกลุ่มพันธมิตรแม่น้ำคองโก/ขบวนการ M23 โดยทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะจัดตั้งกลไก ซึ่งคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการความสะดวก เพื่อจัดการเรื่องการปล่อยตัวประชาชนที่ถูกกักกุมจากความขัดแย้งดังกล่าว

ตัวอย่างเหล่านี้มีความสำคัญ และดิฉันได้กล่าวถึง ณ ที่นี้ ก็เพื่อแสดงให้เห็นว่า กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศสามารถนำไปสู่การดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมเพื่อลดความทุกข์ทรมาน การปล่อยตัวเชลย การอพยพพลเรือน และระเบียงมนุษยธรรม ไม่ใช่เพียงการดำเนินการเพื่อบรรเทาทุกข์เท่านั้น แต่ยังเป็นการแสดงออกถึงการปฏิบัติตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ และบ่อยครั้งก็ยังเป็นเส้นด้ายอันเปราะบางเส้นแรก ที่เชื่อมไปสู่การเปิดบทสนทนาระหว่างคู่สงคราม ทั้งยังเป็นเส้นทางที่ชัดเจนและจับต้องได้สู่สันติภาพ

ตั้งแต่ปี ๒๕๖๗ (ค.ศ. ๑๙๓๔) คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศได้รับการกล่าวถึงในตราสารสันติภาพประมาณ ๑๕๐ ฉบับ เช่น ข้อตกลงหยุดยิง ข้อตกลงสันติภาพ หรือกรอบความตกลงอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลมาจากบทบาทของคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศในการดำเนินมาตรการด้านมนุษยธรรมตามที่ระบุไว้ในอนุสัญญาเจนีวา

ดังจะเห็นได้จากข้อตกลงหยุดยิงระหว่างไทยกับกัมพูชาที่เกิดขึ้นในช่วงไม่กี่สัปดาห์ที่ผ่านมา สะท้อนให้เห็นว่าอาเซียนเป็นเวทีที่สำคัญยิ่งต่อการคลี่คลายและการลดระดับความขัดแย้งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่สามารถบรรลุและปฏิบัติมาตรการด้านมนุษยธรรมได้จริง เช่น การส่งศพผู้เสียชีวิตกลับคืนสู่มาตุภูมิ

ให้สามารถบรรลุข้อตกลงและปฏิบัติได้จริง

เรามุ่งมั่นที่จะเสริมสร้างการหารือและความร่วมมือกับประเทศไทยและประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมด เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ทั้งนี้ เนื่องจากคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางที่เป็นกลาง โดยมีรากฐานอยู่บนภารกิจด้านมนุษยธรรมอย่างแท้จริง และสามารถปฏิบัติการดังกล่าวได้เพราะเราเข้ามีส่วนร่วมทุกฝ่าย ไม่ว่าฝ่ายนั้นจะสู้รบอยู่ด้านใดก็ตาม

เราดำเนินบทบาทนี้มาแล้วกว่า ๑๖๐ ปี

ใต้ฝ่าละอองพระบาท

กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศจะมีพลังเพียงใด ขึ้นอยู่กับเจตจำนงของผู้นำที่จะธำรงรักษามันไว้

หากอนุสัญญาเจนีวาจะสามารถช่วยชีวิตคนได้ตามเจตนารมณ์ของอนุสัญญาฯ ก็ขอให้รัฐภาคีทุกประเทศร่วมกันทุ่มเทความพยายามอย่างแรงกล้าอีกครั้งหนึ่ง ในการยืนยันพันธกรณีของรัฐภาคีอย่างแน่วแน่ที่จะธำรงไว้ซึ่งกฎเกณฑ์แห่งสงคราม

เช่นเดียวกับที่รัฐต่าง ๆ ได้มาประชุมร่วมกันเมื่อปี ๒๕๔๒ (ค.ศ. ๑๙๙๙) เพื่อรับรองอนุสัญญาเจนีวาภายหลังเหตุการณ์อันเลวร้ายของสงครามโลกครั้งที่สอง ในวันนี้ ประชาคมโลกจำเป็นต้องมาร่วมกันฟื้นฟูการเคารพต่อกฎเกณฑ์แห่งสงครามอีกครั้ง

สิ่งนี้มิใช่เพียงท่าทีเชิงสัญลักษณ์ หากแต่คือการปกป้องคนรุ่นหลังจากรูปแบบของสงครามที่ทวีความโหดร้ายขึ้นอย่างต่อเนื่อง

กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศต้องเป็นวาระทางการเมืองที่สำคัญลำดับต้น

และด้วยเหตุนี้ เมื่อเดือนกันยายนที่ผ่านมา บราซิล จีน ฝรั่งเศส จอร์แดน คาซัคสถาน และแอฟริกาใต้ ได้ร่วมกับคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ เปิดตัวความริเริ่มเพื่อสนับสนุนเจตจำนงทางการเมืองในการยึดมั่นต่อกฎเกณฑ์แห่งสงคราม^๑ นับตั้งแต่นั้น กว่า ๗๐ ประเทศ ได้เข้าร่วมข้อริเริ่มดังกล่าวแล้ว

ในจำนวนนี้มี ๒๔ ประเทศ ที่ได้เสนอตัวเป็นผู้นำขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้ ๗ หัวข้อหลัก (thematic workstreams) ร่วมกับทีมกฎหมายของคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ จัดทำข้อเสนอแนะที่เป็นรูปธรรมในการเสริมสร้างการเคารพต่อกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ได้แก่

^๑ Global Initiative to Galvanise Political Commitment to International Humanitarian Law

- การระบุแนวปฏิบัติที่ดีในการป้องกันการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ
- การสนับสนุนคณะกรรมการระดับชาติว่าด้วยกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ
- การแสวงหาแนวทางว่ากฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศจะมีบทบาทต่อกระบวนการสันติภาพได้อย่างไร
- การเสริมสร้างการคุ้มครองโครงสร้างพื้นฐานของพลเรือน โดยเฉพาะโรงพยาบาล
- การรับมือกับความท้าทายจากเทคโนโลยีสารสนเทศและข้อมูลข่าวสาร
- และการศึกษาผลกระทบด้านมนุษยธรรมจากการสู้รบทางทะเลสมัยใหม่

ตั้งแต่ต้นปีที่ผ่านมา กว่า ๑๓๐ ประเทศ ได้เข้าร่วมการหารือเกี่ยวกับประเด็นเหล่านี้ และขณะนี้

๒๔ ประเทศ ที่ดำรงตำแหน่งประธานร่วมก็ได้ทำงานอย่างใกล้ชิดกับคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ เพื่อรวบรวมข้อมูลและนำเสนอข้อสรุปเบื้องต้น (preliminary findings) ซึ่งจะมีการเผยแพร่ในอีกไม่กี่เดือนข้างหน้า

ดิฉันรู้สึกยินดีที่จะเรียนให้ทราบว่า การหารือเหล่านี้ — ตรงกันข้ามกับสิ่งที่เราเห็นอยู่ในสมรภูมิ — ได้สะท้อนให้เห็นถึงการสนับสนุนอย่างกว้างขวางต่อการตีความกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่มุ่งให้ความคุ้มครองมากกว่าการตีความที่เปิดช่องให้ใช้กำลัง

ความพยายามนี้จะดำเนินต่อไปถึงปีหน้า และจะนำไปสู่การหารือในการประชุมระดับสูงเพื่อธำรงไว้ซึ่งความเป็นมนุษย์ในสงคราม (High-Level Meeting to Uphold Humanity in War) ในปี ๒๕๖๙ (ค.ศ. ๒๐๒๖)

ในวันนี้ ดิฉันรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้ต้อนรับประเทศไทยเข้าร่วมความริเริ่มระดับโลกว่าด้วยกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (global IHL initiative)^๒ บทบาทนำของไทยจะมีความสำคัญในการส่งเสริมให้ประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศอื่น ๆ เข้าร่วมความพยายามที่สำคัญนี้

ในฐานะประธานคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ ดิฉันมักถูกตั้งคำถามอยู่เสมอว่า กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศยังสามารถปรับใช้กับบริบทปัจจุบันหรือไม่ หรือว่าระเบียบของโลกยุคใหม่กำลังต้องการให้มีกฎเกณฑ์ชุดใหม่มาแทนที่ และบ่อยครั้งก็ถูกถามด้วยว่า หลักความเป็นกลางของเรานั้นล้าสมัยไปแล้วหรือไม่

คำตอบของดิฉันคือ กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศไม่ใช่สิ่งหลงเหลือจากอดีต แต่เป็นกฎหมายที่ยังมีชีวิต สรรสร้างขึ้นเพื่อคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ท่ามกลางความขัดแย้งที่โหดร้าย โดยได้วางหลักสำคัญไว้ว่า ชีวิตมนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะอยู่ฝ่ายใดของแนวปะทะ ล้วนสมควรที่จะได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน

หลักการเหล่านี้ยังคงมีความเกี่ยวข้องอย่างเร่งด่วนกับบริบทของโลกปัจจุบัน เนื่องจากสงครามในยุคนี้ มักมีการสู้รบเกิดขึ้นในเขตเมือง มีการใช้เทคโนโลยีใหม่ และมีผู้พลเรือนที่เพิ่มมากขึ้น และแม้รูปแบบของสงคราม

^๒ Global Initiative to Galvanise Political Commitment to International Humanitarian Law

อาจเปลี่ยนแปลง แต่ความจำเป็นในการดำรงไว้ซึ่งหลักขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ในยามสงคราม
หาได้เปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างใดไม่

**ความทุกข์ทรมานของผู้เป็นแม่ที่จำต้องเฝ้ามองลูกของตนตายลงเพราะความหิวโหยในวันนี้ ย่อมมิได้
แตกต่างไปจากความทุกข์ทรมานของผู้เป็นแม่เมื่อร้อยปีก่อนเลยแม้แต่น้อย**

บรรดาผู้นำของรัฐทั้งหลายล้วนมีพันธกรณีตามกฎหมายที่จะต้องพยายามทุกวิถีทางอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกัน
ไม่ให้สงครามลุกลามไปถึงจุดที่ไม่อาจหวนคืน สิ่งที่เกิดขึ้นในสงครามโลกครั้งที่สองจะเกิดขึ้นอีกครั้ง หากเรา
ไม่ใส่ใจมากพอที่จะยับยั้งมัน

ในวันนี้ ท่ามกลางทศวรรษที่เต็มไปด้วยสงคราม รัฐทั้งหลายจำเป็นต้องรวมพลังกันเพื่อจุดประกายวิสัยทัศน์
แห่งสันติภาพและเสถียรภาพที่ยั่งยืนอีกครั้ง บนพื้นฐานของกรอบระหว่างประเทศที่ได้เคยตกลงร่วมกัน
และระเบียบโลกที่ยึดมั่นในหลักนิติธรรม และพวกเขาควรลงมือทำ ก่อนที่ทุกอย่างจะสายเกินไป

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ

* * * * *